

Věc C-256/11

Murat Dereci a další

v.

Bundesministerium für Inneres

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce
podaná Verwaltungsgerichtshof (Rakousko)]

„Občanství Unie – Právo pobytu státních příslušníků třetích států, kteří jsou rodinnými příslušníky občanů Unie – Odepření založené na nevyužití práva občana na volný pohyb – Případné rozdílné zacházení v porovnání s občany Unie, kteří práva na volný pohyb využili – Dohoda o přidružení EHS-Turecko – Článek 13 rozhodnutí Rady přidružení č. 1/80 – Článek 41 dodatkového protokolu – Stabilizační doložky („standstill“ doložky)“

Názor generálního advokáta P. Mengozziho přednesený dne 29. září 2011 . . . I - 11319

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 15. listopadu 2011 . . . I - 11339

Shrnutí rozsudku

1. *Občanství Evropské unie – Právo na volný pohyb a pobyt na území členských států – Směrnice 2004/38 – Oprávněné osoby – Rodinní příslušníci občana Unie, kteří jsou státními příslušníky třetích států – Podmínka – Občan Unie, který využil svého práva volného pohybu*
(Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38, čl. 2 odst. 2, a čl. 3 odst. 1; směrnice Rady 2003/86, čl. 3 odst. 3)

2. *Občanství Evropské unie – Ustanovení Smlouvy – Oblast působnosti – Občan Unie, který nikdy nevyužil svého práva volného pohybu – Podmínka zahrnutí – Uplatňování opatření zbvajících možnosti skutečně využívat podstatné části práv plynoucích ze statusu občana Unie*
(Články 20 SFEU a 21 SFEU)
3. *Základní práva – Respektování soukromého a rodinného života – Odepření práva pobytu rodinným příslušníkům občana Unie, kteří jsou státními příslušníky třetích států*
(Listina základních práv Evropské unie, článek 7)
4. *Občanství Evropské unie – Ustanovení Smlouvy – Právo na volný pohyb a pobyt na území členských států – Odepření práva pobytu rodinným příslušníkům občana Unie, kteří jsou státními příslušníky třetích států*
(Články 20 SFEU a 21 SFEU)
5. *Mezinárodní dohody – Dohoda o přidružení EHS Turecko – Volný pohyb osob – Svoboda usazování – Doložka „standstill“ stanovená článkem 41 odst. 1 dodatkového protokolu – Rozsah*
(Dodatkový protokol k Dohodě o přidružení EHS-Turecko, čl. 41 odst. 1)

1. Směrnice 2003/86 o právu na sloučení rodiny a směrnice 2004/38 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států se nevztahují na státní příslušníky třetích států, kteří žádají o právo pobytu, aby se připojili k občanům Unie, jejich rodinným příslušníkům, kteří nikdy nevyužili svého práva volného

pohybu a vždy pobývali v členském státě, jehož mají státní příslušnost.

Jednak se totiž podle čl. 3 odst. 3 směrnice 2003/86 tato nevztahuje na rodinné příslušníky občana Unie. Navíc právo na vstup a pobyt v členském státě na základě směrnice 2004/38 nepřísluší všem

státním příslušníkům třetích států, ale pouze těm, kteří jsou ve smyslu čl. 2 bodu 2 této směrnice rodinnými příslušníky občana Unie, který využil svého práva volného pohybu tím, že se usadil v jiném členském státě, než je členský stát, jehož je státním příslušníkem.

(viz body 47, 56, 58)

2. Situace občana Unie, který nevyužil práva volného pohybu, nemůže být pouze v důsledku této skutečnosti postavena na roveň čistě vnitrostátní situaci. Vzhledem k tomu, že je totiž status občana Unie předurčen k tomu, být základním statusem státních příslušníků členských států, brání článek 20 SFEU vnitrostátním opatřením, v jejichž důsledku jsou občané Unie zbaveni možnosti skutečně využívat podstatné části práv plynoucích z tohoto statusu.

Toto kritérium, týkající se zbavení podstatné části práv plynoucích ze statusu občana Unie, se vztahuje na situace vyznačující se okolností, že občan Unie je de facto nucen opustit území nejen členského státu, jehož je státním příslušníkem, ale rovněž Unie jako celku.

Pokud se jedná o právo pobytu rodinných příslušníků občana Unie, kteří jsou státními příslušníky třetích států, má tedy uvedené kritérium velmi zvláštní charakter v tom, že se vztahuje na situace,

v nichž navzdory tomu, že se neuplatní sekundární právo týkající se práva státních příslušníků třetích států na pobyt, nemůže být výjimečně státnímu příslušníkovi třetího státu, rodinnému příslušníkovi státního příslušníka členského státu, odepřeno právo na pobyt, neboť jinak by byl popřen užitečný účinek občanství Unie, kterého posledně uvedený státní příslušník požívá. Pouhá skutečnost, že pro státního příslušníka členského státu může být žádoucí z důvodů hospodářských nebo pro zachování rodinné jednoty na území Unie, aby s ním mohli jeho rodinní příslušníci, kteří nemají státní příslušnost členského státu, pobývat na území Unie, nestačí sama o sobě k učinění závěru, že by občan Unie byl nucen opustit území Unie, kdyby takové právo nebylo přiznáno.

(viz body 61–62, 64, 66–68)

3. Pokud má vnitrostátní soud s ohledem na okolnosti sporu, jenž mu byl předložen, za to, že situace rodinných příslušníků občana Unie, kteří jsou státními příslušníky třetích států, spadá do působnosti unijního práva, bude muset přezkoumat, zda odepření práva na pobyt posledně uvedeným porušuje právo na respektování soukromého a rodinného života podle článku 7 Listiny základních práv Evropské unie. Pokud má naopak za to, že uvedená situace nespadá do oblasti

působnosti unijního práva, bude muset provést takový přezkum z hlediska čl. 8 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Všechny členské státy jsou totiž smluvními stranami této úmluvy, jež v článku 8 zakotvuje právo na respektování soukromého a rodinného života.

5. Článek 41 odst. 1 dodatkového protokolu Dohody o přidružení EHS-Turecko musí být vykládán v tom smyslu, že přijetí nové právní úpravy, která je přísnější než předchozí, jež sama představovala zmírnění dřívější právní úpravy týkající se podmínek výkonu svobody usazování tureckých státních příslušníků v okamžiku vstupu tohoto protokolu v platnost na území dotčeného členského státu, je třeba považovat za nové omezení ve smyslu tohoto ustanovení.

(viz body 72–73)

4. Unijní právo, a zejména jeho ustanovení týkající se občanství Unie, musí být vykládáno v tom smyslu, že nebrání tomu, aby členský stát odepřel státnímu příslušníkovi třetího státu pobyt na svém území, když cílem tohoto státního příslušníka je žít se svým rodinným příslušníkem, který je občanem Unie a pobývá v tomto členském státě, jehož má státní příslušnost, a který nikdy nevyužil svého práva volného pohybu, za předpokladu, že takové odepření neznamená pro dotčeného občana Unie zbavení možnosti skutečně využívat podstatné části práv plynoucích z postavení občana Unie, což musí ověřit vnitrostátní soud.

Rozsah povinnosti „standstill“ se totiž vztahuje na všechny nové překážky výkonu svobody usazování, volného pohybu služeb nebo volného pohybu pracovníků spočívající ve ztížení podmínek existujících k danému datu, takže je třeba se ujistit, že se členské státy neodchylují od cíle sledovaného stabilizačními doložkami přehodnocením ustanovení, která přijaly ve prospěch uvedených svobod tureckých státních příslušníků po vstupu dodatkového protokolu nebo rozhodnutí Rady přidružení EHS-Turecko č. 1/80 v platnost na jejich území.

(viz bod 74, výrok 1)

(viz body 94, 101, výrok 2)